

Jak jsem hostil zedníčka

Vladimír Teplý, Ostrov

Zedníček skalní (*Tichodroma muraria*) je jedním z nejvýznamnějších ptačích obyvatel Čech. Jeho typickým stanovištěm jsou holé skalní stěny hor a velehor a suťová pole obvykle mezi 1000 až 2500 m. n. m. O to zajímavější je jeho nedávný výskyt v Merklíně.

Zedníček je menší druh horského pěvce velikosti skrývana se štíhlým dlouhým zobákem. V Evropě obývá oblasti Karpat, Alp, hory Balkánu a Pyrenejí, nejsevernějším hnízdištěm druhu v Evropě jsou Slovenské Tatry. Hnízdo staví nejčastěji v trhlinách a dutinách skal. To je pečlivě upraveno z měkkého materiálu – mechu, lišejníku, perí a chlupů. Od druhé poloviny května až do června snáší 3–5 červeně tečkovaných vajec. Jeho hlavní potravou je hmyz – pavouci, kukly i vajíčka hmyzu a další bezobratlí živočichové, které svým dlouhým zobákem jako pinzetou vybírá ze štěrbin skal. Zbarvení zedníčka skalního je nenápadně šedočerné, dokud však neroztáhne svá karmínově červená křídla. Ta jsou nápadná zvláště při letu a také při šplhání po stěnách, kdy jimi zedníček trhavě pocukává. Hrdlo a hrud' samičky a samečka v prostém šatě je šedobílé, ve svatebním šatě se

u samečků mění barva hrdla na černou. Ozývá se zřídka, pouze v jarních měsících je častěji slyšet jeho melodický flétnový zpěv.

Zedníček nepatří mezi těžné druhy, v mimohnízdni době však částečně sestupuje do nižších poloh, kde navštěvuje skály, budovy, lomy či zříceniny a nezřídka zavítá i do měst. Přestože patří k nejvýznamnějším pěvcům České republiky, je pravidelně pozorován při svých potulkách, zejména na jižní Moravě na Pavlovských vrších, v Moravském krasu a na některých starých hradech a budovách. Z Čech jsou oproti Moravě pozorování vzácnější (Teplíčko–Adršpašské skály, Český kras aj.).

V polovině listopadu roku 2012 jsem jeden exemplář zedníčka skalního zaznamenal ve staré funkční továrně v Merklíně u Karlových Varů. Samotná obec se nalézá v hlubokém údolí a lesnaté krajině Krušných hor. Vlastní komplex budov je neudržovaný se spoustou štěrbin, stěn s opadnou omítkou a množstvím neomítnutých zazděných oken, tedy s množstvím hmyzích úkrytů. V průběhu měsíce listopadu byl zedníček ještě několikrát nepravidelně pozorován. V prosinci byla továrna uzavřena. Při kontrole v lednu 2013

jsem byl překvapen, že se zedníček v areálu stále zdržuje. Občas i zalétl do nedalekého panelového sídliště v obci.

Protože jsem chtěl udržet zedníčka na lokalitě co nejdéle, začal jsem s příkrmováním moučnými červy. Nejdříve jsem potravu pokládal na parapety oken v nejvyšších patrech budovy, ale na příliš šikmé ploše docházelo vlivem větru k padání červů na zem. Obdivoval jsem jeho vynikající zrak, když se z výšky čtvrtého patra střemhlavě vrhal na červy na zemi. Zde poskakoval podél zdi a po schodištích, sbíral larvy. Tam ale zároveň na sebe upozorňoval i místní toulavé kočky, které se ho pokusily ulovit. Proto jsem na zeď mezi okny nainstaloval dvě speciální krmítka – dvě latě s hlubší drážkou, aby červi nevypadli vlivem větru. Několikrát jsem zaznamenal i útok krahujce, ale zedníček vždy unikl prudkou změnou směru letu.

S příchodem prvního jarního oteplení, počátkem měsíce března, se změnilo jeho chování. Omezil návštěvu krmítek, začal zpívat, a to někdy i po celý den, takže byl snadněji dohledatelný.

Z areálu továrny začal vyhánět drobné pěvce a létal motýlím způsobem za stálého zpěvu vysoko nad budovami. Jednalo se tedy o samečka, což potvrdilo i přepelichání hrdla z šedobílé na černou barvu. Překvapil mě rychlý průběh této změny – 4. března měl zedníček ještě celé hrdlo šedobílé, 21. března již ale byla skvrna téměř celá černá.

Po následném ochlazení se zedníček pravidelně každé ráno za neustálého zpěvu vracel pro předloženou potravu. Aby nebyl rušen, byla krmítka doplňována vždy před rozedněním. Zde se zdržel 30 minut a po nakrmení odlétal do objektu továrny. Při chladném počasí vždy spotřeboval veškeré předložené červy, s oteplením zůstala část potravy i do druhého dne. Poslední pozorování zedníčka u Merklína jsem zaznamenal 6. 4. 2013, to znamená, že se zde zdržel asi 5 měsíců. Vzhledem k tomu, že zedníček skalní zůstává věrný svým lokalitám na hnízdišti i zimovišti, budeme netrpělivě očekávat jeho návrat příští zimní období. Ne zodpovězenou otázkou je, z které oblasti vlastně tento vzácný pěvec pochází.

▼ Zedníček skalní v Merklíně. Obě fotografie Ivan Dudáček.

